D • N
24/10 1952

Hovrätten och knivfällan

Svea hovrätt har friat stadsfiskal Otto Meijer i den rättegång som på justitieombudsmannens uppdrag anhängiggjorts i affären om den s. k. knivfällan. En rad pressutta-landen visar att hovrättens utslag väckt oro och förvåning. Då man går igenom utslaget i dess hellhet förstärks intrycket av att gällande bestämmelser om de tolkas såsom här skett inte erbjuder tillräckliga garantier för den enskildes rättssäkerhet. Det är nödvändigt att på några punkter rekapitulera vad som skett, allra helst som hovrättens utslag innehåller uppgifter som tidigare inte framkommit eller blivit tillräckligt observerade.

Sedan pastor Kejne påkallat undersökning huruvida predikanten Gösta Malmberg gjort sig skyldig till brott — Malmberg har som bekant senare blivit dömd för brottslig homosexualitet — anmälde Malmberg i september 1950 till kriminalpolisen att en nittonårig yngling H. sagt sig ha blivit utsatt för homosexuell förgripelse av Kejne. Detta hade skett i Kejnes bostad, och H. hade i bostaden kvarlämnat en fällkniv av visst utseende. Med anledning härav ombefallde stadsfiskal Meijer vissa spaningsåtgärder genomot Kejne. Eljaru därvid ingenting framkommit som tydde på att Kejne var skyldig, ordnade Meijer den aktion som senare fått beteckningen knivfällan, I närvaro av några polismän, som fick tillfälle att avlyssna samtalet, ringde H. till Kejne, uppgav att namn och förklarade sig vilja hämta den kniv han kvarlämnat hos Kejne. Kejne förklarade att det måste vara fråga om ett misstag och tillsade H. att komma till sin bostad; Kejne hade vid tillfället besök av en tidningsman. Därefter begav sig polismännen och H. i bil till Kejnes bostad; det bör noteras att H. först under bilresan visterades "till kontroll av att han ej innehade någon kniv"; rimligen kan en sådan visitering inte ha varit effektiv, ett förhållande som i detta fall blev utan betydelse. Sedan H. ensam kommit upp till Kejne och av honom samt den närvarande tidningsmannen utfrågats kom på Kejnes begäran två polismän till Kejnes bostad och deltog i utfrågningen av H. Polisens upprädande i saken har efter framställning av Kejne lett till den nu inför hovrätten avslutade rättegången.

Först och främst har under debatten kring denna affär påpekats att polisen på utomordentligt svaga grunder — påståenden av en person vars pålitlighet måste te sig minst sagt tvivelaktig — företagit åtgärder gentemot Kejne som inte utan fog kunnat betecknas som ett slags provokation. H. har i polisens närvaro och på dess order ringt till Kejne i avsikt att sedermera besöka honom; polisen har avlyssnat samtalet, tydligen i tanke att Kejne möjligen skulle fälla uttalanden som kunde användas mot honom; vid tillfället i fråga antyddes inte på något sätt till Kejne att polisen hade med saken att göra. Och detta förfarande, som i det allmänna rättsmedvetandet står som en kränkning av den enskildes rätt, framstår också såsom föga anmälanslig i bevisningshänseende. Det är visserligen riktigt, skriver hovrätten, att "även om H:s besök hos Kejne utfallit så att H. vid återkomsten haft kniven med sig, därigenom icke blivit styrkt att hans uppgift om otukten varit sann". Men, fortsätter hovrätten, "ett indicium i den riktningen hade emellertid, förutsatt att Kejne icke på någåtgt sätt kunde redogöra för åtkomsten av kniven, otvivelaktigt blivit förebragt, och ett sådant läge kunde måhända givit anledning till andra åtgärder eller vara av betydelse om nya spaningsuppslag senare skulle yppas". Kunde slutsatsen vara svagare? Hovrätten betonar visserligen att detta indicium också kunde ha varit falskt och att härigenom Kejne skulle ha kommit i en svår ställning; men anser att "de kontrollåtgärder" som vidtagits — dva. visitationen av H. i bilen — "varit väl ägnade att motverka risken för att genom besöket skulle tillskapas falsk bevisning".

Det viktigaste är emellertid själva principfrågan. Hovrättens uttalande på denna punkt är förbluffande. Vid avvägningen av "det offentliga intresset att bekämpa brottslighet" och "den enskildes intresse av personlig okränkbarhet" (är det icke också här fråga om ett offentligt intresse?) "kan icke undvikas att den enskilde någon gång utsättes för ingripande som i förstone eller i varje fall för honom själv ter sig oförsvarligt eller rent av kränkande". En undersökningsledare bör, heter det vidare, "ha befogenhet att med ett icke alltför avgränsat mått av frihet bestämma det föreliggande läget och pröva vilka åtgärder som må vara påkallade. Skulle prövningen vara hårt bunden, kan det lätt inträffa att, till men för undersökningsresultatet, förmågan till initiativ och uppslag hämmas av mer eller mindre berättigade farhågor för att handlandet skulle kunna bli betecknat som oförsvarligt. Att ändamålsenligheten och lämpligheten av beslut eller åtgärd från en undersökningsledares sida icke äro ställda utom tvivel eller till och med kunna ifrågasättas bör alltså skäligen icke utan vidare ge anledning till påstående om felaktigt förfarande. Endast om gränsen för den frihet, som enligt vad nyss sagts bör tillkomma en undersökningsledare, med hänsyn till omständigheterna får anses överskriden, bör förfarandet kunna föranleda ansvar för tjänstefel."

Det är uppenbart att dessa uttalanden är så utomordentligt vaga att de knappast använder någon gräns för vad en undersökningsledare kan göra gentemot en person som misstänkes för brott. Som en självfallen sak sägs det att den enskildes intresse av personlig okränkbarhet kan åsidosättas, och hela framställningen tendens är att betona myndighetemas befogenhet och framhäva det obestämda eller tvivelaktiga i den enskildes krav på garantier mot övergrepp. Om detta verkligen är de principer som för närvarande kan anses vara gällande inom svensk rätt, bör utan dröjsmål en lagstiftning komma till stånd som stävjar maktmissbruk från myndigheternas sida. Men att det var så illa ställt hos oss har vi sannerligen inte känt till.

En österrikisk läkare,

dr Schneider, söker för närvarande — utan att avvakta den sedvanliga väntetidens utgång — svenskt medborgarskap. Enligt bestämda uppgifter från olika håll var Schneider ivrigt verksam som anställd under Hitlertiden och deltog i aktionen mot judiska läkare och anhängare av den förnazistiska regimen i Wien. Då utlänningskommissionens papper är hemlighetsmålade, är det omöjligt att från denna erhålla några närmare uppgifter, men frågan om Schneiders inresetillstånd påstås ha väckt stark tvekan inom nämnden; härpå tyder också att frågan upptogs i plenum, vilket blott brukar ske i tvistiga fall. Att en läkare med dessa åtgärdslegenden skall få förutsätter till svenskt medborgarskap ter sig ytterst egendomligt. Vad man under alla förhållanden kan begära är att fakta i saken kommer på bordet och att inte sekretessbestämmelserna begagnas för att mörklägga en betänklig och förhastig åtgärd.

PRESSGRANNAR

Vid en avvägning mellan å ena sidan det offentliga intresset att bekämpa brottslighet och å den andra den enskildes intresse av personlig okränkbarhet kan inte undvikas att den enskilde någon gång utsätts för ett ingripande som till att börja med eller i varje fall för honom själv ter sig oförsvarligt eller rent av kränkande.

Så står det faktiskt i Sven hovrätts utslag. Man tror knappast sina ögon, skriver Svenska Morgonbladet (fp) :

Efter denna deklaration är såvitt vi kan bedöma fältet öppet för kränkningar av enskild rätt i ännu högre grad än beträffande "fänfällan". Finns bara det allmänna motivet att "bekämpa brottligheten" kan enskild rätt enligt hovrättens mening få utsättas för svåra kränkningar. "Det kan inte undvikas" att så sker. Man frågar sig: är en utveckling enligt de linjer hovrätten här skisserar önskvärd och acceptabel? Man måste svara ett bestämt nej.

Den enskildes rättssäkerhet får icke äventyras genom maktövergrepp från dem som har att vårda och upprätthålla sitten och dess principer. Visserligen måste brottsligheten bekämpas, men den får icke bekämpas med sådana metoder att enskilda, oförvitliga medborgare utsättes för fullkomligt oförskyldu lidanden :

Efter hovrättens motivering finns inga garantier i detta stycke. Och var går gränsen? Kan icke med

Gravörmästare förskönar alla, varnar för eftervärldens dom

En gravör kan ibland få rent omöjliga uppgifter. Jag fick en gång en beställning att på ett barockfat utföra en gravyr av kajutan i en bastjakt. Längst fram stod Volfrath Thum med ett champagneglas i handen, och några gubbar satt runt det fettigt dukade bordet. Det skulle bli en hedersgåva. Jag fick i uppdrag att rita av gästerna kring bordet och göra dem absolut porträttlika! Konsthandlaren Sigge Björk var med bland dem, och han var inte precis snarlager, vilket herrar ofta inte är. "Ya fan, ska då där vara Jag?" utbrast Björk då hon fick se gravyren. — "Men ser du Sigge, va tikti!" konstaterade de andra förtjust. Sedan den gången förskönar Jag alla avsitten. Jag får samma persikolena hy på folk som Rosiin gjorde på 1700-talet. Alla vill framstå som skönheter för eftervärlden.

Gravörmästare Herbert Perje är ledare för den lilla kurs i typ- och ornamentgravyr som Hantverkarnitiutet anordna och till vilken 15 deltagare från hela landet anmält sig. Det är han som berättar för Dagens Nyheter medan respondent av gravsticklar och ritnålar bryter tystnaden i guldsmedverkstaden.

— Det funkas så kolossalt i det här yrket nu för tiden, klappare tar emot beställningar utan att alls vara kunniga, fortsätter gravörmästare Perje. Yrket har traditioner sedan Medeltida, och nu vill vi genom detta initiativ försöka väcka den gamla yrkesambitionen till liv.

Dressyrscen på skrin

— Mitt första arbete som gravör var att på ett skrin trolla fram cirkusdirektör Orlando i en dressyrscen. Den beställningen fick Jag på 1920-talet, och Jag var väldigt skakis. Men det gick bra. Skall man över huvud taget lyckas i det här yrket måste man vara exempellöst nogn. På den här kursen lär eleverna sig mera avancerade saker. Allt skärs för hand i tena och koppar. Därefter silver. Kravet på konstnärligen kompositioner håller vi styvt på. Det finns en uppsjö på stålgravörer här i landet som inte är så noga bara de kan tota ihop ett landskap eller en gård. Men tänk om folk som beställer hedersgåvor och skänker bort dem ville tänka på att minnesgåvorna sparo åt eftervärlden. Och säkert kommer att granskas mycket noga av den!

Brodsjaps

Guldsmeden Stig Haper från Vimmerby tar sig en titt på det Lappländamotiv som graverören Anita Oldaeus arbetar fram.

Konferens på lördag om skördeskadorna

En överläggning mellan representanter för jordbruksnyndigheterna samt Lantbrukaförbundet och HLF rörande skördeskadorna har utsatts till den 25 oktober, meddelar Jordbrukarnas Föreningsblad.

Tidningen framhåller att många jordbrukare genom skördefrustrerna kommit i ett sådant läge att de inte utan stöd kan bemästra sina stärkt försvårade ekonomiska problem. Några generella prishöjningar är knappast tänkbara, eftersom skadorna fördelar sig olika mellan landsdelarna, och vidare torde marknadsförhållandena lägga hinder i vägen. Hur städliga skördarna lämpligen kan utformas kan anges först när skadeinventeringen föreligger. Eftersom många av de drabbade jordbrukarna genom inkomstbortfallet redan nu befinner sig i en mycket bekymmersam situation, är det synnerligen angeläget att undersökningen av skadornas omfattning företas utan varje onödig tidsutdräkt, säger tidningen.

Linje 16 och 17 till Tegelbacken

Tegelbackens vändslinga kommer inte att försvinna med 11:an och 12:an när Tunnelbanan startar, kan det erinras om. Man låter spåren ligga som nu i väntan på att en del av trafiken på de sydvästra linjerna 16 och 17 dras ner till Tegelbacken via Västerbron och Hantverksgatan.

Hur stor del av de vagnarna som får annan färdväg har man inte beslutat ännu. Reformen kan väntas om ungefär ett år, berättar förste trafikinspektören Nils Nilsson. Först måste Fridhemsplan göras om betydligt; de nya spåren där kommer att gå diagonalt över planen. Det medför bl. a. att vänthallen och kiosken måste flyttas.

Omläggningen av 16 och 17 sker huvudsakligen för att lätta trycket vid Hornsgatan. Det betyder också att åtskilliga som har trakten kring Fridhemsplan som resmål får betydligt bättre förbindelser.

"Älgkött" i paket var rutten potatis

En Södertäljebo träffade en för honom obekant person vid Järna station och blev erbjuden att köpa älgkött, som mannen påstod sig ha i ett paket som han har under armen. Det blev affär, och Södertäljebon betalade 10 kr. för paketet. Det visade sig sedan att paketet innehöll rutten potatis. Det blev polisanmälan, och älgköttsförsäljaren har gripits.

(DN, Södertälje.)

DAGENS NYHETER

TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon: 22 40 00

för riksamtal: 22 40 20
Telegramadress: *Dagenyheter*
Postgiro: 1616 (för annonser) nummer: 1617 (för prenumeration)

Chefredaktör: *Herbert Tingsten* (träffas säkrast kl. 13.30—14.30)
Politisk huvudredaktör: *Leif Ahlberg*
Redaktionschef och ansvarig utgivare: *Sten Hedman*

Dagens Nyheters Aktiebolag: Verkst. direktör: *Helge Hellborn*

PRENUMERATIONSPRISER
A = Stockholmsupplagan

	Stor-Stthlm	Övriga tättbebyggda områden	landet
Månad	Kr. 6:—	kr. 6:75	
Kvartal	„ 17:50	„ 16:75	
Halvår	„ 34:50	„ 33:—	

ANNONSPRISLISTA daterad 1/7 1952 tillhandahålles på begäran.
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1952.

Professuren i geografi vid Stockholms högskola söker av docenterna Nils Sjögren, Göteborg, Nils Friberg och Bertil Hedenstierna, Stockholm, och Gunnar Hoppe, Uppsala, samt professorn vid universitet i Oslo Kaare Ström.

Till
FN-
dagen uges
TORSTEN ODHE
Folkrörelserna och FN
2:75
ABF:s skriftserie nr 37
TIDEN

Vad är FN? Vad vill FN?
En utförlig orientering finner Ni i
Ture Casserberg
FÖRENTA NATIONERNA
Gebers Kr. 2:50

Ny roman av Frankrikes tedande författare
FRANÇOIS MAURIAC
8:50
Lortgrisen
TIDEN

OSRAM
Vad gör OSRAM just för Er?
Allmänbrukslampor
— överträffade i hållbarhet och ljusstyrka — en kvalitetsprodukt som gör pengarna mera värda.
Lysrör
Tack vare nya typer av tyslmnen ger Osram lysrör mera och bättre ljus under hela livslängden.
Vacublixt- och fotolampor
Osram snabba vacublixtar, typ FO, gör det möjligt att även med den enklaste lådkamera lyckas med hemmafotografering, speciellt barnbilder. De är överlägsna vid korta exponeringstider ända ned till 1/50 sek. och tillförlitliga liksom Osrams övriga blixtar och fotolampor.
OSRAM
Lampan med världsrykte

Härmed inbjudes*
eleverna i läroverkens 2 högsta ringar till
uppsatstävling
— i samband med Esselles nu pågående utställning i Esselte-hallen, Vasagatan 14 — ämne:
reklam under 3000 år
Utställningen, som på begäran förlängts till den 17/11, är öppen vard. kl. 10—18 och sönd. kl. 13—18. Fri entré.
Som villkor för tävlingen gäller att uppsatsen skall utföras som hemskrivning i någon av de 2 högsta ringarna, att den omfattar högst 1200 ord, att deft inlämnas i avskrift, göras handskriven, vidimerad av läraren, men utan dennes rättelser, och är *Esselte Reklam, Vasagatan 16, Stockholm*, tillhanda före den 20 november 1952. Kuvertet märkes "Uppsatstävlingen — reklam under 3 000 år".
Den bästa uppsatsen publiceras. Tävlingsresultatet kommer att tillkännages i denna tidning söndagen den 21 december.
Tävlingsjury: Lektor Gösta Bergman, Lektor Gudmar Hasselberg, Disponent Stig Arbman.
Följande priser kommer att utdelas: 1:a pris, cesa till fjällen (en vecka) 2:a pris, 200:— 3:e pris, 100:— 4:e pris, 50:— 5:e—25:e pris, bokpriser, ca 20 kronors värde
Övriga upplysningar ang tävlingen kan erhållas hos Red. B. Tillberg, Esselte, tel. växel 22 95 00.
**Inbjudan gäller läroverken i Stockholm, Bromma, Djursholm, Saltsjöbaden, Sigtuna, Södertälje.*

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.